

PREŠPORSKÝ podnikateľ

Mesačník Bratislavskej regionálnej komory SOPK

Číslo 9 / Ročník IX. • September 2016

Navštívili nás podnikatelia z Indonézie

Skupina indonézskych podnikateľov z provincie Kalimantan, združených v podnikateľskej organizácii KADIN, navštívila 25. júla našu obchodnú komoru. Delegáciu viedol člen vedenia KADIN Jefferson Dau a na stretnutí sa zúčastnili aj diplomatickí pracovníci Veľvyslanectva Indonézie v Bratislave.

pokračovanie na strane 4

Majú svoj európsky sen

5 otázok starostovi obce Tomášov Istvánovi Pomichalovi

? Čím sa môže pochváliť Tomášov, na čo by ste prilákali návštevníkov?

Rekonštrukciou jedného z najreprezentatívnejších barokových šľachtických sídiel nachádzajúcich sa v oblasti južného Slovenska vznikol v našej obci Art Hotel Kaštieľ, ktorý sa nachádza uprostred rozľahlého parku. Hotel a jeho krásny areál s minigolfom, footgolfom, a vyhrievaným bazénom je hlavným lákadlom pre návštevníkov Tomášova, ktorí tu nájdú zážitky najvyššej kvality. Obec spolupracuje s vedením hotela a minulý rok v decembri sme spoločne zorganizovali prvý ročník Mikulášskych osláv. Vzhľadom na to, že Sv. Mikuláš je patrónom tomášovského kostola, radi by sme z tejto aktivity vytvorili tradíciu. Ďalším lákadlom a zároveň najnavštevovanejšou atrakciou, ktorá priťahuje

už vyše 1 500 návštevníkov, je stretnutie zberateľov a milovníkov historických vozidiel, ktorého druhý ročník sa uskutoční 4. septembra práve v anglickom parku Art Hotel Kaštieľ v našej obci. Tomášov úzko spolupracuje s našimi družobnými obcami v Rakúsku (Berg), v Maďarsku (Hálaszi a Mórógy) i v Českej republike (Nová Lhota). V rámci projektu Europe for Citizens budujeme vzájomné vzťahy na nadštandardnej úrovni.

? Môžete bližšie oboznámiť našich čitateľov s projektom European Dream?

Témou minuloročných osláv, tzv. dní obce, bolo uplynulých desať rokov a tiež vízia budúcich desiatich rokov v Európskej únii. Vtedy sme si uvedomili, že analyzovať minulosť je veľmi jedno-

pokračovanie na strane 3

Leto je úspešne za nami a každý z nás ho tradične využil na oddych, načerpanie nových síl a získanie nových invencií. V nadchádzajúcom období, ktoré býva z pohľadu celého hospodárskeho roka asi najhektickejšie, to určite budeme potrebovať. Naplno sa rozbehne aj naše predsedníctvo v Rade EÚ, ktoré doteraz plynulo viac menej v prázdninovom tempe. Udalosti v Európe za posledné mesiace si určite vyžadujú dôkladnú diskusiu o tom, ako na súčasnú situáciu reagovať aj s dlhodobým výhľadom. Ani u nás doma nie je všetko „OK“. Okrem toho, že voliči jednej koalície strany zostali zázračne vo vzduchu prázdne, ani pripravované ekonomické opatrenia vlády nejakto nie sú v súlade s proklamovaným pozitívnym ekonomickým rastom. Vláda hľadá, kde by ešte koho mohla priškripiť, teda hlavne podnikateľskú verejnosť, a pritom každému súdnemu človeku musí byť jasné, že v konečnom dôsledku sa to všetko preniesie na koncového spotrebiteľa. A tým je ten občan, o ktorého sa štát chce tak veľmi starať. Moc, umožňujúca brať a rozdávať, je však stále silnejšia ako hľadanie dlhodobých racionálnych riešení. Nás to však určite neodradí od neustálej snahy konštruktívnym dialógom presadzovať práve racionálne a dlhodobé riešenia.

Našou snahou je samozrejme aj priama podpora našich členov prostredníctvom konkrétnych aktivít, ktoré sme pre vás na nasledujúce obdobie pripravili v hojnom počte. Pevne verím, že tým racionalita nechýba a že ich aj v hojnom počte využijete.

Juraj Majtán

Riaditeľ Bratislavskej regionálnej komory SOPK

TÉMA ČÍSLA

Reality

OBSAH

2 Podpora etických princípov podnikania

6 Stredná Európa zažíva realitnú žatvu

8 Ako bývajú Európania v 21. storočí

10 Dopyt po bývaní hýbe trhom v EÚ

14 Podnikateľský servis

Volby do orgánov komory sa blížia

Čas rýchlo plynie a onedlho sa nám skončí volebné obdobie na roky 2012 – 2016. V súlade so zákonom a s volebným poriadkom Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory určilo Predstavenstvo SOPK termín volieb do Zhromaždenia delegátov SOPK a do Zhromaždenia delegátov Bratislavskej regionálnej komory SOPK do 31. januára 2017.

Zhromaždenie delegátov je najvyšším orgánom komory. Tvoria ho delegáti zvolení členmi komory podľa volebného poriadku na obdobie päť rokov. Schádza sa najmenej raz za rok alebo mimoriadne, ak o to požiada viac ako jedna tretina členov.

Delegátom Zhromaždenia delegátov komory môže byť osoba, ktorá je štatutárnym zástupcom člena komory, alebo osoba, ktorú štatutárny zástupca člena komory poverí, alebo jej udelí plnomocenstvo.

Hoci je ešte iba september, prípravy na voľby sú už v plnom prúde, aby v priebehu decembra dostali všetci členovia SOPK kandidátne listiny s menami delegátov, ktorých navrhlo Predstavenstvo BRK SOPK.

*Ing. Miroslav Zimek
zástupca riaditeľa BRK SOPK*

Podpora etických princípov

15. ročník Veľkej ceny SOPK

Slovenská obchodná a priemyselná komora má eminentný záujem, aby podnikateľská etika, uplatňovaná v širokom okruhu podnikateľských subjektov na Slovensku, vytvárala podmienky a umožňovala prienik morálky a spoločenskej zodpovednosti do ekonomických, ako aj do užších obchodných vzťahov a tým ovplyvňovala efektívnosť podnikania a prispievala tak aj k pozitívnemu vývoju slovenskej ekonomiky ako celku.

SOPK od roku 2002 vyhlasuje súťaž – Veľká cena SOPK – zameranú na dodržiavanie etických princípov v podnikaní v záujme rozšíriť okruh tých podnikateľov na Slovensku, ktorí budú dôveryhodným subjektom pre svojich obchodných partnerov, svojich spotrebiteľov a zákazníkov, pre svojich zamestnancov, ale napokon aj pre svojich konkurentov.

Predstavenstvo SOPK dňa 28. júna 2016 schválilo pravidlá súťaže, vzor prihlášky a vyhlásilo súťaž pre rok 2016 a harmonogram prípravy 15. ročníka súťaže.

Prihlášku do súťaže pre rok 2016, vrátane odporúčanej dokumentácie pre hodnotenie, možno zasielať Úradu SOPK, alebo príslušnej regionálnej komore SOPK na adresy: SOPK, Gorkého 9, 816 03 Bratislava, resp. BRK SOPK, Jašíkova 6, 826 73 Bratislava.

Termín uzávierky prihlášok je 28. februára 2017.

Informácie o pravidlách súťaže a prihlášku vrátane kritérií a podmienok súťaže, ako aj doterajšie výsledky súťaže nájdete na www.basopk.sk – Vyhlásenie súťaže Veľká cena SOPK 2016.

Blížšie informácie vám poskytne Ing. Miroslav Zimek t. č. 02/48291202

miroslav.zimek@sopk.sk

CWS | **boco** **Čistota už pri vstupe**

Štandardné a logové rohožky

Efektívna rohožka - štruktúra rohožky zaisťuje pohltenie špiny, piesku, snehu, vlhkosti a blata

Elegantný vstup - výmena rohoží naším servisným technikom

Ušetrenie nákladov za čistenie - CWS servis zahŕňa prenájom, čistenie a údržbu rohoží

Volajte 0903 201 444

duché, avšak málokto dokáže predpovedať, čo nás čaká v budúcnosti. Vznikla myšlienka európskeho sna – European Dream, ktorá sa stala centrálnou témou nášho nasledujúceho projektu na rok 2016. Myslíme si, že ak už máme víziu – sen, prídu aj projekty, nájdú sa financie a vytvoríme niečo pekné, niečo zaujímavé a verejnosti prospešné. Video a reportáž z podujatia European Dream môžete nájsť na stránke našej obce www.tomasov.sk. Podarilo sa nám spojiť myšlienky starostov našich družobných obcí a prišli sme k záveru, že je potrebné budovať a podporovať všetky pozitívne aktivity našich občianskych združení, športových a kultúrnych organizácií, ako aj sociálnu činnosť na medzinárodnej úrovni. Jedine s novými vedomosťami a skúsenosťami dokážeme čeliť výzvam a úspešne ich zvládnuť. Preto je nevyhnutné klásť dôraz na vzdelanosť a kultúru.

? Väčšina obcí v okolí Bratislavy zaznamenala v ostatných rokoch výrazný stavebný rozvoj a s tým spojený prírastok obyvateľov. Ako je to u vás?

V mojom volebnom programe som prezentoval názor, že pre našu obec je najvýhodnejší harmonický rozvoj a tento názor zdieľajú aj zvolení poslanci obecného zastupiteľstva. Navonok sa zdá, že Tomášov sa rozvíja pomalšie ako okolité obce, čo je merateľné menším nárastom obyvateľstva, avšak u nás kladieme dôraz na kvalitu života obyvateľov. Myslíme si, že táto cesta je dôležitejšia a výhodnejšia pre všetkých.

? Prijali ste program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Čo z neho je pre skvalitnenie života obyvateľov podľa Vás najdôležitejšie?

Do tvorby programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (PHSR) sme prostredníctvom anketového prieskumu zapojili celé obyvateľstvo našej obce, všetky zastúpené politické strany a spoločenské organizácie. Potreby, ktoré boli týmto spôsobom vyselektované, sme zahrnuli do PHSR. Ako

DNEŠ PREDSTAVUJEME:

Filipíny

Filipíny sú s vyše 100-miliónovou populáciou 13-tým najľudnatejším štátom sveta. Táto ostrovná krajina je bývalou kolóniou Španielska a USA, čo sa prejavuje na vplyve západnej kultúry a najmä amerických firiem. Pre vývoj ekonomiky Filipín predstavuje isté prírodné riziko, že ležia na takzvanom ohnivom kruhu – pásme styku tektonických dosiek, a teda mieste zemetrasení, neraz s tragickými následkami. Bežné sú aj silné tajfúny.

Ekonomika Filipín, kedysi druhej najbohatšej ázijskej krajiny po Japonsku, zaznamenala začiatkom 80. rokov značný pokles a Filipíny sa stali jednou z najchudobnejších krajín v regióne. Po krízových rokoch 2008 – 2009 došlo k trvalému rastu hospodárstva. Na základe iniciatívy dnes už bývalého prezidenta Aquina, sa začal súkromný sektor zapájať do financovania veľkých infraštruktúrnych projektov formou PPP. Ekonomika Filipín aktuálne zaznamenáva vyše 6% ročný rast. Na rozvoji ekonomiky (10% HDP) sa významne podieľajú transfery vyše 10 miliónov v

Igor Melišek

obchodno-ekonomický radca
Veľvyslanectvo Slovenskej republiky
v Jakarte

zahraničí pracujúcich Filipíncov, ktorí rodinám každoročne pošlú vyše 20 mld. USD. Odhadovaný ekonomický rast za rok 2016 je 6,2 %, čo by mal byť jeden z najvyšších spomedzi všetkých krajín regiónu.

Prognózy hospodárskeho vývoja Filipín do ďalších rokov sa odvíjajú predovšetkým od odhadov rastu domácej spotreby a predpokladanej ekonomickej výkonnosti hlavných obchodných partnerov - Číny, Japonska, USA a EÚ, ako rozhodujúcich exportných destinácií. Dôležitá bude aj výška vládnych výdavkov do budovania infraštruktúry, vývoj cien palív a niektorých potravín, od ktorých dovozu sú Filipíny závislé. Značný vplyv na dynamiku HDP bude mať aj transfer finančných prostriedkov od Filipíncov pracujúcich v zahraničí pre spotrebu ich príbuzných na Filipínach. Kurz domácej meny voči USD v roku 2015 klesal a trend poklesu zaznamenáva aj miestny akciový trh. Silnejší faktor je totiž sťahovanie krátkodobého kapitálu zahraničnými investormi reagujúcimi najmä na zmenu politiky kvantitatívneho uvoľňovania v USA. Na konci roka 2015 filipínske peso pokleslo na najnižšiu hodnotu voči USD za posledné tri roky a filipínsky akciový trh zaznamenal pokles o 10%. Aktuálny kurz 1 USD k PHP je 46,61 (11.8.2016).

pokračovanie na strane 13

priorita rezonuje kvalita vyučovacieho procesu a technické zabezpečenie materských a základných škôl a riešenie sociálnych potrieb obyvateľov. Ďalšou prioritou je podpora športovej a kultúrnej činnosti mládeže i starších obyvateľov našej obce. Samozrejme, tieto priority dokážeme úspešne realizovať iba vtedy, ak budú všetky kompetencie obecného úradu zabezpečené na vysokej úrovni, k spokojnosti občanov. Naše možnosti v oblasti investícií a projektov smerujú práve k naplneniu týchto priorít.

? Čo robí obec pre svojich obyvateľov a ako funguje spolupráca s podnikateľskými subjektmi v obci?

Obec sa spolu s miestnymi podnikateľmi zapojila do regionálneho združenia MAS (Miestna akčná skupina). Žiaľ, jeho činnosť je len v úvodnej fáze. Spoločne so starostami okolitých obcí sa usilujeme získať finančné prostriedky a podporiť MAS. V obci sme sa snažili zachovať miestne dane na úrovni predchádzajúceho volebného obdobia, čo sa nám aj podarilo. Vzhľadom na to, že obec organizuje početné kultúrne a športové podujatia, prita-

huje návštevníkov a takto sa zvyšujú tržby v miestnych pohostinských službách, ktoré sa veľmi dobre rozvíjajú. Žiaľ, na vidieku v Bratislavskom kraji poľnohospodárstvo nedostáva toľko zdrojov z Európskej únie ako ostatné regióny. Tým je rozvoj poľnohospodárstva, rastlinnej a živočíšnej a špeciálnej rastlinnej výroby v útlme. V posledných desaťročiach zaniklo v oblasti poľnohospodárstva a poľnohospodárstva veľa pracovných miest. Môžeme len dúfať, že bratislavský obchvat D4 prinesie aj do našich končín nové pracovné príležitosti vybudovaním závodov ľahkého priemyslu v blízkosti našej obce. Do súkromnej sféry patria aj služby zdravotníctva. Chceli by sme obnoviť a venovať sa rozvoju služieb nášho zdravotného strediska, ale už dlhé roky sa neúspešne uchádzame o podporné projekty. Cítíme potrebu rozšíriť zdravotnícke služby. V súčasnosti máme zabezpečenú obvodnú, detskú, zubnú a gynekologickú ambulanciu. Je tu potreba vytvoriť ešte ambulanciu pre internistu a rehabilitačné stredisko.

Ďakujem za rozhovor.

M. Zervan ●

PREŠPORSKÝ podnikateľ

Prešporský podnikateľ • Ročník IX, číslo 9/2016

Registračné číslo: MK SR: EV 23/08

ISSN: 1337-8295 • © BRK SOPK 2008

Vydáva: Bratislavská regionálna komora SOPK

Adresa: Jašíkova 6, 826 73 Bratislava

IČO: 30 842 654

Tel.: 02 / 4829 1257

e-mail: mzervan@googlemail.com

Šéfredaktor: Miroslav Zervan • Tel.: 0905 436 937

Grafická úprava: IMPULS ART s.r.o.

Tlač a distribúcia: Tlačiareň Sineal, spol.s.r.o.

Navštívili nás podnikatelia z Indonézie

Delegáciu oficiálne privítal predseda bratislavskej komory Igor Junas. Priemyselný a turistický potenciál provincie Kalimantan predstavil vo svojom vystúpení vedúci delegácie, ktorý vlastní právnickú firmu a je aj riaditeľom pre zahraničné investície v ťažobnej firme PT. Kalimantan Surya Kencana (zlato a meď). Ďalší podnikatelia, členovia delegácie, zastupovali firmy ťažiacie zirkón, zlato a uhlie, palmové a kaučukovníkové plantáže, kávové plantáže, cestovnú kanceláriu a konzultačnú

firmu v oblasti investícií a zahraničného obchodu. Kontakty na tieto indonézske firmy je možné v prípade záujmu získať v našej komore. Riaditeľ komory Ing. Majtan vo svojej prezentácii predstavil hosťom región Bratislavy, pričom sa zameril na možnosti spolupráce v rôznych oblastiach. Informoval prítomných, že Bratislavská regionálna komora plánuje v blízkej budúcnosti zorganizovať podnikateľskú misiu do Indonézie. vo

Stretnutie s veľvyslankyňou Ekvádoru

Začiatkom augusta sme v priestoroch Bratislavskej regionálnej komory SOPK privítali Carmen Gonzáles Cabal, veľvyslankyňu Ekvádoru so sídlom v Budapešti. Pani veľvyslankyňa pokrýva aj Slovensko a nedávno odovzdala kópiu svojich poverovacích listín na MZVaEZ SR.

Cieľom návštevy bolo nadviazanie kontaktu s našou BRK a prerokovanie možností na spoluprácu, predovšetkým v oblasti prípravy spoločných podujatí pre podnikateľov. V krátkosti informovala o politicko - ekonomickej situácii vo svojej krajine a o doterajšej hospodárskej spolupráci so Slovenskom. Jej krajina má s EÚ podpísanú preferenčnú obchodnú dohodu, ktorú je v súčasnej dobe potrebné predĺžiť. S cieľom urýchliť schvaľovací proces v jednotlivých členských krajinách navštíví viceprezident Ekvádoru v priebehu októbra aj Slovensko.

Predseda komory Igor Junas na úvod oboznámil hosta s celkovou činnosťou komory a jej zahraničnými aktivitami vo všeobecnosti, aj smerom na juhoamerický kontinent. Okrem iného spomenul, že v spolupráci so zastupiteľskými úradmi jednotlivých krajín organizujeme pre podnikateľov tzv. Okrúhle stoly, počas ktorých sa prezentujú tieto krajiny a možnosti spolupráce v obchode, turistike a investíciách.

Pani veľvyslankyňa prejavila o takúto spoločnú aktivitu záujem a vyslovila želanie zorganizovať v budúcnosti seminár o jej krajine. vo

Spolupráca s Mongolskom

Začiatkom augusta sa v priestoroch Bratislavskej regionálnej komory SOPK uskutočnilo pracovné stretnutie s pani Anudari Sharkhu, predstaviteľkou firmy World Mongolian Public Capital Group. Na stretnutí sa zúčastnil aj pán Jurek, riaditeľ firmy Telegartner, ktorá má ekonomické aktivity v Mongolsku. Cieľom návštevy bolo prediskutovanie možností spolupráce s bratislavskou komorou, predovšetkým v oblasti prípravy spoločných podujatí pre podnikateľov. S podnikateľmi sa stretol vedúci oddelenia zahraničných vzťahov a na úvod oboznámil hosti s celkovou činnosťou komory a jej aktivitami. Podrobne informoval o podujatiach komory, ktoré zvyšujú informovanosť a povedomie podnikateľskej verejnosti o jednotlivých krajinách a možnostiach na hospodársku spoluprácu s týmito krajinami. Keďže partneri majú záujem prezentovať obchodné a investičné možnosti Mongolska, informovali sa o možnostiach takejto prezentácie v rámci komory. vo

Okrúhly stôl Nikaragua

Dňa 27. septembra sa uskutoční Okrúhly stôl o tejto krajine, ktorý organizuje naša regionálna komora v spolupráci s Veľvyslanectvom Nikaraguy v Berlíne a Honorárnym konzulátom v Bratislave. Na podujatí sa zúčastní aj veľvyslankyňa Karla Luzette Beteta Brenes a našim spoločným zámerom je priblížiť Nikaraguu slovenskej podnikateľskej verejnosti.

Počas prezentácie krajiny, zameranej hlavne na ekonomiku a možnosti obchodnej spolupráce, budú poskytnuté podrobnejšie informácie o pripravovanom veľkom stavbnom projekte. Ide o stavbu prieplyvu, ktorý po vybudovaní bude alternatívou a konkurentom Panamskému prieplyvu.

Všetci účastníci sú tiež pozvaní bezprostredne po skončení podujatia pani veľvyslankyňou na „čašu vína“.

Pokračujeme v klubových stretnutiach

V priestoroch Bratislavskej regionálnej komory sa 13. októbra 2016 uskutoční už tradične klubové stretnutie členov Bratislavskej regionálnej komory SOPK.

Klub bude veľmi zaujímavý - pripravíme ho v spolupráci Medzinárodnou investičnou bankou a s firmou KON – RAD, spol. s r.o.

Tradiáciu porušíme čo sa týka predstavenie vinára z malokarpatského regiónu. Teraz nebudeme predstavovať kvalitné víno, ale kvalitné kubánske rummy.

Tradiáciu však neporušíme čo sa týka predstavenia sa dvoch členských firiem v podobe krátkej prezentácie.

Tešíme sa na stretnutie v príjemnom prostredí.

Ing. Miroslav Zimek

Konzultačný deň Nemecko

V polovici augusta sa v priestoroch regionálnej komory uskutočnil Konzultačný deň Nemecko. Podujatie zorganizovala BRK SOPK v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Cieľom podujatia bolo poskytnúť slovenským podnikateľským subjektom možnosť individuálnej konzultácie s našim ekonomickým diplomatom o problematike nadviazania alebo rozšírenia svojich aktivít smerom na nemecký trh. Konzultáciu poskytol Ing. Jaroslav Vala, ekonomický diplomat MZV SR, ktorý sa nedávno vrátil z Veľvyslanectva SR v Berlíne, kde bol zodpovedný za hospodársku spoluprácu Slovenska s Nemeckom.

V rámci konzultácií na vopred písomne zadané okruhy tém alebo konkrétne otázky poskytol štátny radca cenné informácie a rady zástupcom troch slovenských spoločností. Hodnotenie jednotlivých firiem po konzultácii bolo veľmi pozitívne, lebo okrem informácií získali aj osobný kontakt s našim diplomatom, ktorý môžu využiť aj do budúcnosti.

Ing. Vladislav Oros
Odd. zahraničných vzťahov

Kompozit na vedenie tepla s vysokoteplotnou odolnosťou

V rôznych priemyselných a výskumných oblastiach sa používajú zariadenia, ktoré sú v kontakte s extrémne horúcimi prostrediami. Dlhodobšie prevádzkovanie takýchto zariadení, bez toho aby nedošlo k ich nataveniu je možné len pri zabezpečení účinného odvodu tepla z povrchov materiálov bezprostredne obklopených horúcim prostredím.

Na zníženie rýchlosti tepelnej deštrukcie materiálu sa využívajú chladiace kanály s chladiacim kvapalným resp. plynným médiom (napr. voda, para, vzduch, hélium) umiestnené v určitej vzdialenosti od horúceho povrchu. Rozdiel teplôt medzi horúcim povrchom a chladeným povrchom závisí od tepelnej vodivosti materiálu resp. materiálov nachádzajúcich sa v smere tepelného toku. Hlavným problémom je, že materiály schopné odolávať vysokým teplotám (napr. keramické materiály, grafit alebo zliatiny kovov s vysokou teplotou tavenia Mo, W a pod.) majú relatívne malú tepelnú vodivosť, vysoký modul pružnosti a vytváranie chladiacich kanálov v nich blízko horúceho povrchu je obtiažné, čo v prevádzke vedie k extrémne vysokým vnútorným napätiam a predčasnemu poškodeniu.

Materiály s vysokou tepelnou vodivosťou a nižším modulom pružnosti ako napr. meď, hliník, striebro a ich zliatiny majú naopak pomerne nízku teplotu tavenia a v zariadeniach s pracovnou teplotou nad 1200 °C sú samostatne prakticky nepoužiteľné. Navyše tieto materiály majú vysoký koeficient tepelnej rozťažnosti, čo pri ich relatívne nízkej pevnosti takisto vedie k predčasným poškodeniam v prípade veľkých teplotných gradientov a cyklického namáhania.

Vynález zo SAV

Uvedené obmedzenia v podstatnej miere odstraňuje vynález kompozitu na vedenie tepla s vysokoteplotnou odolnosťou vyvinutý v Ústave materiálov a mechaniky strojov SAV. Kompozit je schopný dlhodobo znášať vysoký tepelný tok, pričom odoláva aj vysokým teplotám. Vyznačuje sa novou štruktúrou (architektúrou), ktorá zabezpečuje účinný odvod tepla z povrchu kompozitu vystaveného vysokej teplote do chladenej časti

Štruktúra elektródy z W-Cu kompozitu na vedenie tepla s vysokoteplotnou odolnosťou.

z okolia do hmoty kompozitu, vystavenú pôsobeniu vysokej teploty, pričom obe zložky kompozitu sú v priamom, bezprostrednom kontakte s horúcim prostredím v okolí kde podlhovasté segmenty svojou navonok prístupnou plochou tvoria aspoň 50% plochy. Kompozity W-Cu sú v rozsiahlej miere využívané v strojárstve, energetike, elektro-technike, a pod. Typické aplikácie zahŕňujú vysoko-, stredne- aj nízkonapäťové ističe, elektródy pre odporové zváranie, ako aj materiály elektród pre elektroerozívne (EDM) zariadenia (hlbičky, vrtačky). W-Cu kompozity zhotovené podľa vynálezu boli testované aj ako komponenty pre vysoké tepelné toky (heat flux components), ktoré by mohli byť využité v experimentálnych fúzyňch reaktoroch.

Nová architektúra kompozitu spočíva v tom, že je tvorený aspoň dvoma zložkami, z ktorých prvá zložka - vysokoteplotná má teplotu tavenia vyššiu ako 2000°C, výhodné je ak presahuje 3000°C (napr. volfrám -W, výhodne tiež W s prímiesou oxidov: lantánu, yttria, céru, zirkónia - La, Y, Ce, Zr) a druhá zložka - vysokovodivá (napr. meď - Cu alebo Cu zliatiny) má teplotu tavenia nižšiu ako prvá zložka a súčasne má tepelnú vodivosť a tepelnú rozťažnosť vyššiu ako prvá zložka. Tepelná vodivosť druhej zložky je aspoň o 50 % vyššia ako tepelná vodivosť prvej zložky. Prvú zložku tvoria podlhovasté segmenty, ktoré sú navzájom od seba oddelené druhou zložkou. Podlhovasté W segmenty prvej zložky majú s Cu výplňou tesný mechanický kontakt alebo sú difúzne alebo metalurgicky prepojené.

Kompozit v aplikáciách je orientovaný tak, že má vonkajšiu stranu určenú na prestup tepla

z okolia do hmoty kompozitu, vystavenú pôsobeniu vysokej teploty, pričom obe zložky kompozitu sú v priamom, bezprostrednom kontakte s horúcim prostredím v okolí kde podlhovasté segmenty svojou navonok prístupnou plochou tvoria aspoň 50% plochy. Kompozity W-Cu sú v rozsiahlej miere využívané v strojárstve, energetike, elektro-technike, a pod. Typické aplikácie zahŕňujú vysoko-, stredne- aj nízkonapäťové ističe, elektródy pre odporové zváranie, ako aj materiály elektród pre elektroerozívne (EDM) zariadenia (hlbičky, vrtačky). W-Cu kompozity zhotovené podľa vynálezu boli testované aj ako komponenty pre vysoké tepelné toky (heat flux components), ktoré by mohli byť využité v experimentálnych fúzyňch reaktoroch.

Tvrdosť, pevnosť a odolnosť

V uvedených aplikáciách sa kombinujú vysoká tvrdosť, vysoká pevnosť a odolnosť voči opotrebeniu W s vynikajúcou elektrickou a tepelnou vodivosťou Cu prípadne striebra. Navyše W zvyšuje odolnosť materiálov voči iskrovému výboju (iskrová erózia).

Kompozit na vedenie tepla s vysokoteplotnou odolnosťou, ktorého štruktúra bola popísaná v príspevku, môže byť úspešne využitý v uvedených aj iných aplikáciách. Výsledky experimentov použitia takéhoto W-Cu kompozitného materiálu ako elektródy - katódy na rozrušovanie horniny kombináciou pôsobenia elektrického oblúka a vysokoenergetickej plazmy na báze vody bezkontaktnou metódou, ktoré vyvíja a realizuje jedna z inovatívnych slovenských spoločností, sľubujú ďalšiu perspektívnu oblasť jeho využitia. Optimalizáciou vnútornej štruktúry W-Cu kompozitu znázornenej na obrázku sa podarilo mnohonásobne zvýšiť odolnosť elektród voči erózii v porovnaní s čistou meďou. V závislosti na objemovom podiele a distribúcii vysokoteplotnej W zložky v kompozite W-Cu boli vyrobené dva typy koncových častí katódy: 1) so zvýšenou účinnosťou chladenia katódy a 2) s maximálnou odolnosťou katódy voči erózii spôsobenej elektrickým oblúkom vo vysoko oxidačnom prostredí.

Kancelária pre transfer technológií SAV

www.ktt.sav.sk

Inovácie a túto stranu prináša

SIEMENS

Stredná Európa zaž

Hoci takmer na všetkých miestach strednej Európy vyrástli v posledných dvoch rokoch nové parky určené pre priemysel, voľných plôch výrazne ubúda. Vyplýva to z novej mapy priemyselných parkov v strednej Európe, ktorú vydáva realitno-poradenská spoločnosť Cushman & Wakefield. Ide o komplexný prehľad najvýznamnejších logistických a priemyselných lokalít v strednej Európe, Rusku a Nemecku.

„Porovnaním súčasnej a minulej mapy získavame zaujímavé informácie o trendoch na trhu. Takmer vo všetkých lokalitách vyrástli nové parky, napriek tomu podiel neprenajatých plôch významne klesol. Stredná Európa začína cítiť nedostatok voľných plôch na prenájom – to môže viesť výrobné firmy k tomu, že sa začnú obhliadať po iných lokalitách. Konkurenciou sa nám môže stať napríklad Španielsko alebo Portugalsko,“ zhodnotil vedúci stredo európskeho priemyselného tímu spoločnosti Ferdinand Hlobil.

Od posledného vydania mapy sa objem priemyselných hál zväčšil o štvrtinu, konkrétne z približne 16 miliónov na 20 miliónov štvorcových metrov. Poradenská firma porovnávala údaje ku koncu roka 2013 a začiatku 2016 za Českú republiku, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko a Slovensko. Najviac plôch, takmer 3 milióny m², dnes existuje vo Varšave, v Prahe (2,3 milióna m²) a Budapešti (1,9 milióna m²). V roku 2013 bolo pritom v strednej Európe neprenajatých v priemere 10,2 % priestorov. Na začiatku tohto roka už bolo voľných na prenájom len 5,7 % hál.

Tempo brzdí nedostatok kapacít

Výstavba v Prahe sa bude podľa Cushman & Wakefield spomaľovať. Z dôvodu nedostatku voľných pozemkov sa tempo výstavby v okolí českej metropoly v najbližších pár rokoch výrazne zníži. Naopak, veľký potenciál pre novú výstavbu vidí spoločnosť napríklad v okolí Varšavy (zhruba 0,3 milióna m²), v Poznani a strednom Poľsku (rovnako okolo 2,5 milióna m²).

„Z našich štatistík vyplýva, že v rade lokalít sa podiel neprenajatých plôch zmenšil viac ako o polovicu. Príkladom je Krakov, Bukurešť, Poznaň alebo Budapešť. O Krakove a Poznani sa dá povedať, že tam dnes žiadne voľné priestory na okamžitý prenájom takmer neexistujú. Firmy, ktoré chcú expandovať do týchto lokalít, musia počkať na novú výstavbu,“ upozornil Hlobil.

Odlíšna situácia je podľa neho v Rusku, kde sa ekonomika spomalila a odráža sa to i na trhu priemyselných nehnuteľností. Pre utlmený spotrebiteľský dopyt firmy nepredlžujú nájomné zmluvy. Rastie tak podiel neobsa-

dených plôch, a to aj preto, že výstavba je v poslednom čase nízka. „Táto situácia je však ojedinelá a týka sa ruského trhu. Stredná Európa zažíva obdobie rastu a očakávame, že ten bude ešte nejakú dobu pokračovať,“ dodal Hlobil.

Najväčší rastový potenciál nových industriálnych plôch na Slovensku ponúkajú podľa poradenskej firmy Nitra a Triblavina.

Dopyt ešte stále rastie

Silná investičná aktivita na trhoch komerčných nehnuteľností v strednej Európe, ktorá pokračovala aj v 2. štvrtroku, dosiahla úroveň 2,6 miliardy eur. Za posledných 12 mesiacov tak tvorili investície na Slovensku, v Česku, Poľsku, Maďarsku a Rumunsku 9,3 miliardy eur.

„Všetky trhy v strednej a východnej Európe sú vo fáze rastu z pohľadu transakčných objemov. Trh nájomcov taktiež zaznamenáva rekordný dopyt a očakávame, že dopyt investorov bude pokračovať aj v roku 2017. Brexit je diskutovanou témou počas posledných mesiacov, ale transakcie sú naďalej uskutočňované aj počas leta a ceny neboli preukázateľne ovplyvnené,“ uviedol partner v investičnom tíme spoločnosti Cushman & Wakefield pre strednú Európu James Chapman.

Poľsko je stále hlavným cieľom medzinárodného kapitálu s viac ako 1,5 miliardou eur investícií v 2. štvrtroku, ktoré odrážajú 59% podiel v regióne. Za posledný rok sa v Poľsku do nehnuteľností investovalo 5,4 miliardy eur, čo sa približuje 5,6 miliardám eur počas 12 mesiacov končiacich sa v 2. štvrtroku 2007.

Česká republika bola ďalším aktívnym trhom s 0,5 miliardou eur investícií v druhom kvartáli, pričom ich objem sa v uplynulom roku dostal na hodnotu 1,5 miliardy eur. Je to menej ako rekordné úrovne z rokov 2007 a 2015, ktoré prevyšovali 2 miliardy eur.

Zahraniční investori aj naďalej dominujú a za posledných 12 mesiacov investovali viac ako 80 % kapitálu. Takmer dve tretiny pochádzali z troch zdrojov, konkrétne zo Spojených štátov amerických (27 %), Nemecka (19 %) a Južnej Afriky (18 %). V poslednom kvartáli investovali juhoafrickí investori viac než 1 miliardu eur.

Najviac investícií ide do maloobchodu

Väčšinu investícií blížiacich sa k 1,5 miliarde eur zaznamenal počas druhého štvrtroka maloobchod, ďalších 0,8 miliardy eur sa investovalo do kancelárií. Za posledný rok sa takmer polovica (48 %) všetkých investícií uskutočnila v maloobchodnom sektore a 36 % v sektore kancelárií.

Nezmienené fondy boli od apríla do júna dominantnými kupujúcimi s investíciami za vyše 1 miliardu eur, za ostatných 12 mesiacov tvorili s 5,3 miliardami eur 58% podiel na trhu. Zmienené spoločnosti boli počas druhého kvartálu najaktívnejšou investičnou skupinou, za posledný rok investovali 1,4 miliardy eur pri podiele 15 %.

Najväčšou jednotlivou realitnou transakciou v regióne z tohto obdobia bola kúpa nákupného parku v meste Sibiu v Rumunsku, ktorý získala skupina Nepi od skupiny Argo za 100 miliónov eur. Najväčšou portfóliovou transakciou sa stala akvizícia zmie-

íva realitnú žatvu

šaného portfólia aktív spoločnosti Echo Investment v rôznych miestach Poľska, za ktoré spoločnosť Redefine zaplatila 890 miliónov eur.

Na Slovensku sa objavili noví investori

Celkový objem investícií do komerčných nehnuteľností na Slovensku v 1. polroku dosiahol úroveň 310 miliónov eur. Zabezpečili ho predovšetkým noví trhoví hráči, ktorí investovali vo všetkých sektoroch od maloobchodu cez kancelárie po priemysel.

Podľa realitno-poradenskej spoločnosti JLL sa tento rok začal veľkou transakciou, keď slovenský developer – spoločnosť ImmoCap – predal nákupné centrum Central (36 000 m²) nemeckému fondu Allianz Real Estate za 175 miliónov eur.

Spoločnosť Blackstone vstúpila na slovenský trh prostredníctvom svojej platformy LogiCor, a to kúpou logistického parku LogCenter Nové Mesto (25 000 m²) od rakúskeho developera ImmoFinanz.

V 2. štvrtroku predal HB Reavis priemyselné a logistické portfólio (132 000 m²) skupine Macquarie Infrastructure & Real Assets (súčasť Macquarie Group) za 79 miliónov eur. Portfólio tvoria štyri logistické parky nachádzajúce sa v Rači, Svätom Jure, Malom Šariši a Mošnově pri Ostrave.

Cearus Investment Management rovnako vstúpil na slovenský realitný trh nákupom kancelárskej budovy Cubus (22 000 m²), ktorá slúži najmä ako centrum zdieľaných služieb spoločnosti Dell v Bratislave. Predávajúcim bola spoločnosť SEB Investment, ktorá je súčasťou skupiny Savills IM.

„Očakávame, že počet transakcií, ako aj objem investícií prekročí minuloročnú úroveň. Do konca roka predpokladáme rast investičnej aktivity od nových hráčov aj od etablovaných lokálnych a medzinárodných investorov,“ uviedol konateľ a vedúci investičného oddelenia JLL Slovensko Miroslav Barnáš. Pri maloobchodných nehnuteľnostiach poukázal na silný záujem investorov naprieč všetkými regiónmi a triedami nehnuteľností. „Investori rovnako sledujú kancelárske príležitosti predovšetkým v hlavnom meste. Keďže množstvo priemyselných a logistických nehnuteľností zmenilo počas minulého roka majiteľa, investori disponujúci voľným kapitálom zvažujú okrem štandardnej ponuky už aj samostatne stojace sekundárne nehnuteľnosti v regiónoch.“

Trhová hodnota nehnuteľností podľa poradenskej firmy rastie. Výnosy prvotriednych nehnuteľností sa na Slovensku v tomto období nachádzali na úrovni 7 % pre kancelárie, 6 % pre nákupné centrá a 7,75 % pre skladové a logistické priestory.

Podľa spoločnosti JLL sa v regióne strednej a východnej Európy v 1. polroku v realitách preinvestovalo až takmer 5,1 miliardy eur. Oproti rovnakému obdobiu minulého roka vzrástol objem investícií o približne 69 %. Ide o najvyššiu sumu v regióne od roku 2007, keď bolo preinvestovaných zhruba 5,7 miliardy eur.

Na čele regiónu je Poľsko so 40 % investícií, Slovensku patrí podiel 6 %. „Očakávame, že rok 2016 zostane na rekordnej vlně s predpokladaným celoročným objemom investícií na úrovni 10 miliárd eur,“ predpovedá JLL.

Crowdfunding aj v realitách

Jedna z najobľúbenejších foriem získania peňazí na projekty – crowdfunding, v ktorom si firmy požičiavajú peniaze od ľudí, dosiahla ďalšiu historickú métu: od júla tohto roka môže ktokoľvek už od 100 eur požičať peniaze aj developerom nehnuteľností. Vďaka najväčšej crowdfundingovej platforme CONDA tak môžu aj Slováci požičať peniaze developerom a stať sa investormi v prestížnych európskych nehnuteľnostiach. Aktuálne CONDA spustila kampaň na pôžičku pre developera rezidenčnej budovy v srdci Viedne – The SON.

„Oblasť realít je novinkou v crowdfundingu a ponúka zaujímavý potenciál pre investorov – teda bežných ľudí. Keďže ide o novinku v portfóliu projektov v platforme CONDA, vytvorili sme na tento účel špeciálnu poradnú radu zameranú na nehnuteľnosti. Investori z celej Európy vrátane Slovenska tak majú šancu investovať do nehnuteľností sumu od 100 eur a profitovať tak z veľkého a rýchlo rastúceho trhu,“ uviedol na margo novej ponuky Andrej Wallo, regionálny manažér CONDA Crowdfunding pre Slovensko.

Pozorní investori objavili potenciál projektu už v prvých dňoch. Ich investícia je spojená s atraktívnymi úrokovými sadzbami vo výške 6 %, čo má garantovať aj zaujímavá lokalita nehnuteľnosti v centre rakúskej metropoly, ktorá by mohla postupne zvýšiť úrok o ďalšie dve percentá.

„Spoločne s crowdfundingovou platformou CONDA sme začali novú kapitolu s jedinečným projektom a ponúkame aj menším investorom príležitosť byť súčasťou exkluzívnej nehnuteľnosti s vysokým potenciálom zhodnotenia,“ uviedol Maximilian Kneussl, partner developerskej spoločnosti Vestwerk, ktorá stojí za projektom.

Prvý rezidenčný projekt The SON, ktorý platforma CONDA ponúka, pomerne rýchlo dosiahol prvý cieľ financovania, teda hranicu 150-tisíc eur. Presne 113 investorov využilo možnosť zhodnotiť svoje investície v prestížnej nehnuteľnosti. Finálnym cieľom projektu je vyzbierať pol milióna eur. Investori získajú ďalšie zaujímavé bonusy po predaji bytov.

Atraktívne reality

Projekt The SON určuje nové štandardy pre exkluzívne rezidenčné štvrte a kombinuje kúzlo tradičnej viedenskej budovy s moderným dizajnom. Vysoko kvalitné mestské nehnuteľnosti pri súčasných nízkych úrokových sadzbách ponúkajú preto atraktívne investičné príležitosti aj pre investorov. „Sme presvedčení, že nehnuteľnosti a rezidencie s charakterom a históriou majú aj investičný potenciál,“ dodal Andrej Wallo.

Ako bývajú Euró

Slušné bývanie za prijateľnú cenu v bezpečnom prostredí je základnou potrebou a právom. Zabezpečenie tejto potreby, ktorou by sa pravdepodobne zmiernila chudoba a sociálne vylúčenie, je v mnohých európskych krajinách stále podstatnou výzvou. V tomto článku sa uvádza prehľad najnovších štatistík týkajúcich sa bývania v Európskej únii a krajinách EZVO, so zameraním na druhy obydli, právny vzťah k nehnuteľnosti (vlastníctvo alebo prenajímanie), kvalitu a cenovú dostupnosť bývania.

Druh obydli

V roku 2014 žili štyria z desiatich obyvateľov EÚ v bytoch, približne každý štvrtý v dvojdomoch a o niečo viac ako tretina v samostatných domoch. Podiel osôb žijúcich v bytoch bol spomedzi členských štátov EÚ najvyšší v Španielsku (66,5 %), Lotyšsku (65,1 %) a Estónsku (63,8 %) a najvyššie podiely osôb žijúcich v dvojdomoch boli zaznamenané v Holandsku (61,2 %), Spojenom kráľovstve (60 %) a Írsku (58,3 %). V samostatných domoch žilo najviac obyvateľov v Chorvátsku (72,6 %), Slovinsku (65,4 %), Maďarsku (63 %), Nórsku (62,4 %) a Srbsku.

Viac ako štvrtina obyvateľov EÚ býva vo vlastnom dome alebo byte, ktoré bolo zatažené pôžičkou alebo hypotékou, a viac ako dve pätiny obyvateľov vo vlastnom obydli, ktoré nebolo zatažené pôžičkou ani hypotékou.

Celkovo žije o niečo viac ako sedem z desiatich obyvateľov vo vlastnom, 19,1 % býva v nájme za trhovú cenu a približne každý desiaty v byte či dome so zníženým nájomným alebo majú bezplatné ubytovanie.

Vo vlastnom obydli žije viac ako polovica obyvateľov jednotlivých členských štátov EÚ, s najnižším podielom v Nemecku (52,4 %) a najvyšším podielom v Rumunsku (96,1 %). Ani jeden z členských štátov EÚ teda nezaznamenal podiel nájomníkov vyšší, ako podiel osôb žijúcich vo vlastnom. Iba vo Švajčiarsku, ktoré nie je členom EÚ, bol podiel osôb, bývajúcich v prenájme, vyšší ako podiel osôb žijúcich vo vlastnom (približne 56 percent).

Podiel osôb žijúcich v podnájmoch s nájomným za trhovú cenu bol nižší ako 10 percent v 11 členských štátoch EÚ. Naopak, približne dve pätiny obyvateľstva v Nemecku žili v podnájmoch s nájomným za trhovú cenu a tiež približne jedna tretina obyvateľstva v Dánsku, Holandsku a vo Švédsku, viac ako štvrtina v Rakúsku a jedna pätina alebo viac v Luxembursku a Grécku. Podiel obyvateľstva, ktoré žilo v prenajatých obydliach s nájomným za trhovú cenu, bol dokonca vyšší vo Švajčiarsku, kde dosiahol 51,8 percenta. Podiel obyvateľov žijúcich v obydli so zníženou cenou nájmu alebo bývajúcich v obydli poskytovanom bezplatne bol nižší ako 20 percent vo všetkých členských štátoch EÚ.

Kvalita bývania

Jednou z kľúčových otázok posudzovania kvality bývania je dostupnosť dostatočného priestoru v obydli. Mierou preplnenia obydli sa opisuje podiel ľudí žijúcich v preplnenom obydli, ktoré je vymedzené na základe počtu miestností v domácnosti, veľkosti domácnosti, ako aj veku jej členov a ich rodinnej situácie.

V roku 2014 žilo v preplnených domácnostiach 17,1 % obyvateľov EÚ. Najhoršia situácia je v Rumunsku (52,3 %), Maďarsku (44,6 %), Poľsku (44,2 %), Bulharsku (43,3 %) a Chorvátsku (42,1 %), pričom miery nad 50 percent sa takisto zaznamenali v Srbsku a bývalej Juhoslovskej republike Macedónsko. Naopak, v Belgicku (2 %), na Cypre (2,2 %), v Írsku (2,8 %), Holandsku (3,5 %) a na Malte (4,0 %) bola zaznamenaná najnižšia miera preplnenia obydli. V siedmich ďalších členských štátoch EÚ, ako aj v Nórsku, vo Švajčiarsku a na Islande, sa zaznamenala miera ich obyvateľstva žijúceho v preplnených obydliach menšia ako 10 percent.

Najväčší nárast podielu obyvateľstva žijúceho v preplnených obydliach bol medzi rokmi 2013 a 2014 zaznamenaný v Lotyšsku, Holandsku, Rakúsku a Luxembursku, pričom ich podiely vzrástli minimálne o pol percentuálneho bodu. Naopak, miera preplnenia obydli klesla v 15 z 26 členských štátov EÚ, pre ktoré sú údaje k dispozícii. Zníženia medzi rokmi

pania v 21. storočí

2013 a 2014 boli väčšie ako 1 percento v Portugalsku, Českej republike, Maďarsku, na Slovensku a v Dánsku.

Najviac obyvateľov EÚ, žijúcich v preplnených domácnostiach, bol v skupine obyvateľov ohrozených chudobou (inými slovami ľudí žijúcich v domácnostiach, v ktorých bol disponibilný príjem na osobu nižší ako 60 % národného priemeru). Z tejto skupiny takmer tretina obyvateľov žila v preplnených domácnostiach. Najvyššie miery preplnenia obydli medzi obyvateľmi ohrozenými chudobou boli zaznamenané v Maďarsku (67,4 %), Rumunsku (66,6 %) a Poľsku (62,4 %). Viac ako polovica všetkých osôb ohrozených chudobou na Slovensku a v Bulharsku takisto žila v preplnených obydliach. Z nečlenských štátov EÚ ich najviac v takýchto podmienkach býva v Macedónsku (63,1 %) a Srbsku (62,3 %). Na opačnom konci škály boli najnižšie miery preplnenia obydli u ľudí ohrozených chudobou zaznamenané na Cypre (4,6 %), v Írsku (4,9 %), na Malte (8,7 %) a v Belgicku (8,9 %). Sú to jediné členské štáty EÚ, kde v preplnených obydliach žije menej ako každý desiaty obyvateľ ohrozený chudobou, hoci toto bol tiež prípad Švajčiarska (9,5 %).

Okrem preplnenia obydli sa pre vytvorenie celostvejšieho ukazovateľa kvality obydli zohľadňujú aj iné aspekty deprivácie v oblasti bývania, ako napríklad chýbajúca kúpeľňa alebo toaleta, zatekajúca strecha alebo obydlie považované za príliš tmavé. Miera

závažnej deprivácie v oblasti bývania sa vymedzuje ako podiel osôb žijúcich v obydli považovanom za preľudnené, pričom je splnené aspoň jedno z týchto kritérií deprivácie v oblasti bývania.

V celej EÚ trpelo v roku 2014 závažnou depriváciou v oblasti bývania 5,1 percenta obyvateľov. V piatich členských štátoch EÚ čelil v roku 2014 viac ako každý desiaty obyvateľ závažnej deprivácii v oblasti bývania, pričom sa v Lotyšsku tento podiel zvýšil na 16,6 %, v Maďarsku na 18,1 % a Rumunsko je na tom s podielom viac ako jeden obyvateľ zo štyroch (21,4 %) najhoršie. Naopak v Belgicku, vo Fínsku a v Holandsku čelilo v roku 2014 závažnej deprivácii v oblasti bývania menej ako 1 percento obyvateľov. Celkový podiel osôb v rámci EÚ, ktoré sú vystavené závažnej deprivácii v oblasti bývania, klesol medzi rokmi 2013 a 2014 o 0,1 percentuálneho bodu. Najväčší nárast v podiele osôb, ktoré sú vystavené závažnej deprivácii v oblasti bývania, bol zaznamenaný v Litve, a to o 1 percentuálneho bodu medzi rokmi 2013 a 2014. Najväčší pokles bol zaznamenaný v Rumunsku, Chorvátsku, Poľsku a Grécku, kde miera závažnej deprivácie v oblasti bývania klesla minimálne o 1 percento.

cenová dostupnosť bývania

V roku 2014 žilo 11,4 percenta obyvateľov Európskej únie v domácnostiach, ktoré minuli 40 alebo viac percent svojho ekviva-

lentného disponibilného príjmu na bývanie. Podiel obyvateľov, ktorých náklady na bývanie boli vyššie ako 40 percent ich príjmu, bol najvyšší u nájomcov s nájomným za trhovú cenu a najnižší u osôb, ktoré bývali vo vlastnom bez zataženia pôžičkou alebo hypotékou (6,8 %).

Priemer EÚ zakrýva podstatné rozdiely medzi členskými štátmi: na jednej strane bolo niekoľko krajín, v ktorých pomerne malý podiel obyvateľov žil v domácnostiach s nákladmi na bývanie vyššími ako 40 percent ich disponibilného príjmu, najmä Malta (1,6 %), Cyprus (4,0 %), Írsko (4,9 %), Fínsko a Francúzsko (v oboch prípadoch 5,1 %). Na druhej strane len niečo viac ako dvaja z každých piatich osôb (40,7 %) v Grécku a niečo menej ako jeden zo šiestich obyvateľov v Nemecku (15,9 %), Dánsku (15,6 %) a Holandsku (15,4 %) minulo viac ako 40 percent svojho disponibilného príjmu na bývanie.

Pokiaľ ide o bývanie, EÚ nemá nijaké konkrétne právomoci; bytovú politiku rozvíja skôr verejná správa jednotlivých krajín. Mnoho členských štátov EÚ však rieši podobné problémy: napríklad ako obnoviť bytový fond, ako plánovať a obmedziť rozširovanie miest, ako podporovať udržateľný rozvoj, ako pomáhať mladým a znevýhodneným skupinám dostať sa na trh s nehnuteľnosťami alebo ako podporovať energetickú efektívnosť medzi vlastníckymi domov. ●

Ako je to na Slovensku?

V predchádzajúcom článku sme mapovali, ako je na tom s bývaním, jeho kvalitou a dostupnosťou, súčasná Európa. Ako žijú slovenské rodiny?

Z údajov Eurostatu vyplýva, že deväť z desiatich slovenských domácností žije vo vlastnom, teda že sú majiteľmi bytu alebo domu, v ktorom bývajú. Je to druhý najvyšší podiel v celej únii. Nečudo, že na čele európskeho rebríčka sú predovšetkým „nové“ členské krajiny únie. Vysoký podiel domácností žijúcich vo vlastnom byte či dome ovplyvnila najmä skutočnosť, že obyvatelia z týchto krajín si po páde socialistického režimu zväčša odkupovali byty do osobného vlastníctva, pričom za bývalého režimu trh s nehnuteľnosťami v podstate neexistoval. Ďalším dôvodom je aj to, že trh s nájomnými bytmi v takej podobe, ako v západnej Európe, nie je v týchto krajinách takmer vôbec rozvinutý.

Dom alebo byt?

To, či bývame v dome alebo byte nezávisí len od finančnej situácie, ale aj od osobných preferencií. Na Slovensku je tento pomer dlhodobo vyrovnaný. V roku 2014 žilo v byte 50,3 percenta domácností a 49,4 percenta uprednostnilo dom. Európsky priemer je pritom naklonený viac v prospech vlastných domov, kde býva takmer 60 percent Európanov. Čo je zaujímavé je fakt, že Slovensko je v rámci celej Európskej únie krajinou s piatym najvyšším podielom domácností, ktoré bývajú vo vlastnom bez hypotéky či inej pôžičky a medzi krajinami V4 nám patrí prvá priečka. Zhruba desatina je domácností, ktoré žijú vo vlastnom, ale s pôžičkou. Ďalšia približne desatina našich domácností býva v prenajatom. Až 4 z 10 Slovákov ale pociťujú nedostatok priestoru v svojom obydli, čo je viac ako dvojnásobok európskeho priemeru. Pozitívom ale je, že s výnimkou roka 2012 sa za ostatných 10 rokov z

tohto pohľadu kvalita bývania zlepšovala. Miera preplnenia obydli u nás totiž klesla na aktuálnu hodnotu z úrovne 46,6 percenta v roku 2005.

Je „single“ trendom?

Až štvrtina slovenských domácností je jednočlenných. Pravdepodobne ide predovšetkým o domácnosti dôchodcov alebo o domácnosti mladých ľudí, ktorí sa už osamostatnili od rodičov, ale ešte si nezaložili vlastnú rodinu. Na prvý pohľad sa to môže zdať ako vysoké číslo, v únii ako takej je to ale až takmer tretina a v Dánsku tvoria jednočlenné domácnosti až 45 percent zo všetkých domácností. Európsky priemer ale prekračujeme pri pohľade na rodiny žijúce len s jedným rodičom. Na Slovensku totiž až viac než pätinu rodín tvoria rodiny len s jedným rodičom, pričom v EÚ je to len 16 percent. Manželské páry s alebo bez detí tvoria 72 percent našich rodín a zvyšných 6,6 percenta predstavujú partnerské zväzky ●

Nízke ceny hypoték zdražujú byty

Slovenský trh s bývaním nabral v 2. štvrtroku 2016 dynamiku, čo sa prejavilo na zrýchlení medziročného rastu priemernej ceny bývania. Výrazne k tomu prispela zmena trendu poklesu priemernej ceny domov na jej rast (medziročne o 2,2 %). Priemerná cena bytov pokračovala v raste, čo začalo mať vplyv na zhoršovanie ich dostupnosti. V dôsledku pretrvávajúcich zvýšených úverových aktivít sa vytvárajú predpoklady na pokračovanie rastu priemernej ceny bývania aj v najbližšom období.

Priemerná cena metra štvorcového bytov pokračovala v dynamickom raste z predchádzajúcich období a v 2. štvrtroku 2016 sa zvýšila o 38 eur/m². Znamenalo to medzištvrtročný rast o 2,7 percenta a na medziročnej báze rast o 8,2 percenta. Priemerná cena všetkých typov bytov na medziročnej báze výrazne rástla. Najvýraznejšie sa to prejavilo u jednoizbových bytov (o zhruba 9 percent). Aj najpomalšie rastúce priemerné ceny trojizbových a štvorizbových bytov sa zvýšili o takmer 8 percent.

Rastú aj ceny domov

V 2. štvrtroku 2016 vzrástla ale aj priemerná cena domov o 36 eur /m² na 1102 eur /m². Cena štandardných rodinných domov medziročne vzrástla, ale za vily a drahé nehnuteľnosti nie sú ľudia ochotní platiť požadované sumy a ich priemerná cena medziročne opäť poklesla o vyše 5 percent.

Z regionálneho pohľadu bol vývoj priemernej ceny bývania tradične diferencovaný. Najviac sa zvýšila priemerná cena bývania v Žilinskom kraji (o 56 eur /m² na 819 eur /m²) a najviac sa znížila priemerná cena bývania v Prešovskom kraji (o 24 eur /m² na 760 eur /m²). Ohlásenie investície Jaguar Land Rover sa prejavilo na rastúcich cenách nehnuteľností na bývanie v Nitrianskom kraji. Aktuálne tu vzrástla priemerná cena bývania o 5,4 percenta (byty o 9,3 % a domy o 2,6 %). Úroveň priemernej ceny bývania jednoznačne dominuje Bratislavský kraj s priemernou cenou 1785 eur /m², čo spôsobuje aj fakt, že sa tu sústreďuje aj najväčší dopyt po nehnuteľnostiach.

Riziko realitnej bubliny

Dynamicky rastúca hlavne priemerná cena bytov evokuje otázky, či to nemôžu byť prvé signály o začiatku nafukovania realitnej bubliny. Na jednej strane rastúca cena bývania nemusí znamenať riziko vzniku realitnej bubliny, ak je jej vývoj v relatívnom súlade s vývojom takých fundamentov, ako je rast výkonnosti ekonomiky, zamestnanosti, s tým súvisiacej mzdovej bázy a podobne. Na druhej strane však vznikajúca situácia určite vyžaduje zvýšenú pozornosť. Trh s bývaním je potenciálnym zdrojom rizika pre finančnú a celkovú ekonomickú stabilitu hlavne v prípade jeho kombinácie s rastúcim trendom úverov na bývanie v posledných mesiacoch.

Vzhľadom na to, že obstarávanie bývania realizujú v súčasnosti domácnosti v prevažnej miere prostredníctvom úverových zdrojov, možnosť ich čerpania je ovplyvňovaná hlavne príjmovou situáciou, podmienkami na vloženie vlastných prostriedkov a výškou úrokovej sadzby. Uvedené faktory sú následne určujúce aj pri vyhodnocovaní dostupnosti bývania. Výraznejšie rastúce ceny nehnuteľností na bývanie majú tendenciu zhoršovať dostupnosť bývania, ak nie sú v dostatočnej miere kompenzované predovšetkým rastom príjmov.

V trochu inom svetle sa javí dostupnosť bytov, ktorých ceny v posledných štvrtrokoch rástli výraznejšie ako úhrnná cena všetkých nehnuteľností na bývanie. Dostupnosť bytov sa začala evidentne pribrzdovať zhruba od polovice minulého roka v podstate vo všetkých slovenských krajoch. A napr. v Nitrianskom kraji sa v súčasnosti dokonca prehĺbilo zhoršovanie dostupnosti bytov.

V letnom období sa zvyknú aktivity na trhu s bývaním zmierniť. Pretrvávajúci dopyt po bývaní a relatívne výhodné úverové podmienky môžu však prispieť k vytváraniu určitého tlaku na rast priemerných cien bytov a domov aj v letných mesiacoch. Vzhľadom na to a pokračujúci rast ekonomickej výkonnosti sú v súčasnosti vytvorené predpoklady pre pokračovanie rastu agregovanej ceny nehnuteľností na bývanie aj v ďalších štvrtrokoch.

Zdroj: NBS ●

Predáva sa dobre, ale nie je čo

V máji padol nový rekord v meraní nálad na slovenskom trhu s nehnuteľnosťami. Realitné kancelárie, ktoré sa zúčastňujú pravidelného prieskumu Národnej asociácie realitných kancelárií Slovenska (NARKS), hodnotia vývoj obchodovania na trhu stále priaznivejšie. Májový index realitného zdravia (IRZ) zlepšil doterajší rekord z tohtoročného apríla o 0,07 bodu a dosiahol hodnotu 2,31. Medziročne ide o zlepšenie o 0,14 bodu. „Niekoľko rokov len nepatrne rastúci trh prešiel na vyšší stupeň aktivity. Navyše, ak sa hodnotenie tvorcov indexu už štvrtý mesiac plynulo zlepšuje od 2- k 2 a kráča od rekordu k rekordu, je namieste tvrdenie, že realitný trh prežíva výnimočný rok,“ zhodnotil prezident NARKS Ján Palenčár.

Index realitného zdravia zostavuje NARKS na základe odpovedí realitných kancelárií z celého Slovenska. Môže nadobudnúť hodnotu od 1 do 5, pričom najnižšia úroveň predsta-

vuje najlepšie fungujúci a prosperujúci trh. Má slúžiť na orientáciu pri rozhodovaní ako pre realitných profesionálov, tak aj pre verejnosť so záujmom o reality.

Prognóza vývoja IRZ v júni je mierne opatrnejšia, ako bola na máj. Dosiahla známku 2,28 a je o 0,06 bodu horšia, napriek tomu je v histórii merania indexu v prvej trojke najlepších. „Bolo by však prekvapením, ak aj júnový index priniesie rekord a po prvý raz sa dostane pod hranicu 2,3. Očakávame skôr mierny pokles súvisiaci s príchodom dovolenkového obdobia, kedy nastáva útlm v obchodovaní s nehnuteľnosťami,“ zdôvodnil Palenčár. Priemerný IRZ v júni za posledné tri roky je 2,58.

Optimizmus realitných kancelárií

Prvých päť mesiacov tohto roka je podľa realitných profesionálov najlepších za predchádzajúce tri roky. „Nové a oživené developerské projekty rastú ako huby po daždi a predávajú sa aj z papiera. Ceny nehnuteľností

idú hore, no myslíme si, že primerane. Malé rozbehnutie a zlepšenie trhu nie je hrozbou, ale odmenou všetkým, čo sa na ňom pohybujú dlhé, chudobnejšie roky. Myslíme si, že realitná bublina nehrozí,“ zdôraznil prezident asociácie.

Napriek optimizmu realitných kancelárií však badať na trhu s nehnuteľnosťami aj trend znižovania dostupnosti najmä bytov. Prejavuje sa to najvýraznejšie v Bratislavskom kraji, náznaky ale badať už aj v krajoch, kde sa očakáva v blízkej budúcnosti výraznejší rast zamestnanosti. Naznačuje to niekoľko faktov. Po prvé rastú ceny aj starších bytov, čo naznačuje nedostatok, prípadne vyššiu cenu novostavieb. Po druhé, začali rásť ceny domov, ktoré sa po ich poklese v časoch krízy v podstate nehýbali. A tretím ukazovateľom je skutočnosť, že množstvo developerských projektov sa predáva ešte na papieri, skôr, ako sa s ich výstavbou vôbec začalo.

mir ●

Lacná pôžička nie je pre každého

Dostať lacnú pôžičku na nehnuteľnosť bude pre tých, ktorí nemajú úspory, oveľa ťažšie. Národná banka Slovenska sprísnila pre domáce banky podmienky poskytovania hypoték. Odôvodňuje to tým, že aktuálne nízke úroky sa raz skončia a nezodpovedné zadlžovanie Slovákov môže vyústiť do hromadných exekúcií nehnuteľností. Mesačné splátky dnešných lacných hypoték pravdepodobne už o pár rokov vzrastú o desiatky až stovky eur. Už aj tak napnuté rozpočty slovenských rodín nemusia také razantné zdrážovanie zvládnuť.

„Hlavným dôvodom obmedzovania 100-percentných úverov na bývanie je snaha o zdravý a dlhodobý udržateľný vývoj na trhu úverov na bývanie aj na trhu nehnuteľností,“ vysvetlila hovorkyňa Národnej banky Slovenska Martina Solčányiová.

Aktuálne sú priemerné úroky na úveroch na bývanie vo výške 1,79 percenta. Spotrebné úvery banky predávajú za ročný úrok 11,95 percenta. Obozretnejší prístup pri poskytovaní hypoték ľuďom Národná banka Slovenska odporúčala domácim finančným domom už koncom roka 2014. Po novom nahradila odporúčanie príkazom, ktorý musia rešpektovať všetky banky podnikajúce na Slovensku. Neregulované poskytovanie 100-percentných pôžičiek na vlastnú strechu nad hlavnou totiž môže v budúcnosti spôsobiť ľuďom veľké problémy.

Najväčšia domáca banka, Slovenská sporiteľ-

ňa, so sprísnením pravidiel nemá problém. „S nastavením jasných pravidiel pre celý trh súhlasíme. Tieto opatrenia by nemali mať závažný dosah na dostupnosť úverov na bývanie. Slovenská sporiteľňa poskytuje úvery zodpovedne a už pred zavedením odporúčania NBS tento limit spĺňala,“ reagoval pracovník komunikačného oddelenia Slovenskej sporiteľne Lukáš Havlík.

Vyššie úroky zdražia splátky

Pri aktuálnom priemernom hypotekárnom úroku na úrovni 1,79 percenta ročne je mesačná splátka 100-tisícovej hypotéky splatnej o 30 rokov 359 eur. Ak by sa úroky vrátili na hodnotu pred troch rokov, banky by nové hypotéky predávali s 3,95-percentným úrokom. V takom prípade by mesačná splátka tej istej hypotéky vyškôčila o 116 eur na 475 eur za mesiac. Aktuálne nízke úroky majú totiž ľudia isté len počas fixovania úrokovej sadby. Po uplynutí väčšinou trojročného obdo-

bia budú finančné domy stanovovať výšku úrokov pri hypotéke nanovo v závislosti od úrokov na slovenských dlhopisov. Tie sú aktuálne rekordne lacné, no raz pôjdu opäť hore úroky na vkladoch aj úveroch a Slováci budú bankám mesačne platiť oveľa viac ako dnes.

Banky dnes preverujú schopnosť ľudí splácať hypotéky aj v prípade stúpnutia úrokov o dva percentuálne body. V praxi by tak nemal byť problém, ak úroky z úverov na bývanie vzrastú zo súčasných 1,79 percenta na 3,79 percenta. Ak však pôjdu hore o viac, môžu prísť aj na Slovensko podobné problémy, aké zažili Spojené štáty americké na začiatku finančnej krízy.

Vysoké ceny nehnuteľností

Náznaky zopakovania tohto scenára aj na Slovensku je dnes možné pozorovať pri rýchlo rastúcich cenách nehnuteľností. Prísnejšia regulácia Národnej banky Slovenska v praxi predraží ceny nehnuteľností hlavne ľuďom bez úspor. V prípade poskytnutia 90-percentnej hypotéky si totiž Slováci stále môžu zvyšných 10 percent požičať cez spotrebný úver. Ak toto opatrenie ľudí bez úspor nezastaví od nezodpovedného zadlžovania, Národná banka plánuje podľa neoficiálnych informácií prítvrdiť a ľuďom bez úspor umožní brať len hypotéky financujúce 80 percent ceny nehnuteľností. Menšie poskytovanie hypoték zároveň minimálne spomalí súčasný prudký rast cien domov a bytov. ●

Dopyt po bývaní hýbe trhom v EÚ

Trh s nehnuteľnosťami sa hýbe už nejaký ten mesiac a ceny smerujú nahor. Podľa údajov Eurostatu za prvý kvartál tohto roku vzrástli v eurozóne ceny nehnuteľností určených na bývanie medziročne o 3 percentá. V celej Európskej únii bol rast mierne výraznejší, a to na úrovni štyroch percent.

Slovensko sa v tomto prípade umiestnilo nad európskym priemerom, keď podľa štatistik Eurostatu ceny rezidenčných nehnuteľností vykázali medziročne rast o 5 percent. Rozdielne údaje poskytla Národná banka Slovenska. Podľa nej ceny nehnuteľností na Slovensku v 1. kvartáli 2016 síce medziročne rástli, ale len mierne, o rovné percento. Hoci medzi týmito údajmi existujú určité rozdiely vyplývajúce z odlišnej metodiky, trendy vývoja sú podľa výpočtov oboch inštitúcií podobné. V prepočte

sú slovenské nehnuteľnosti aj naďalej až o takmer päťnásobne lacnejšie ako v čase realitného boomu v roku 2008.

Rast cien nehnuteľností určených na bývanie zaznamenalo celkovo až 25 krajín spomedzi 27 členov Európskej únie, za ktoré boli údaje dostupné. Dvojciferný rast však, okrem Maďarska a Rakúska, nastal už len vo Švédsku. Nepatrný rast cien nehnuteľností do 1 percenta zaznamenali v Chorvátsku, Slovinsku, ale aj vo Francúzsku a Fínsku. Taliansko a Cyprus sú jediné krajiny EÚ, v ktorých ceny rezidenčných nehnuteľností medziročne poklesli, v 1. kvartáli 2016 zhodne o 1,2 percenta.

Z údajov zverejnených NBS vyplýva, že priemerná cena nehnuteľností bola v prvom tohtoročnom štvrtroku na úrovni 1 238 eur za 1 m². Najdrahšie nehnuteľnosti boli štan-

dardne v Bratislavskom kraji s priemernou cenou 1 725 eur za 1 m², teda až o zhruba dve pätiny vyššou ako bol slovenský priemer. Naopak, najlacnejšie, za 551 eur, sme si meter štvorcový mohli kúpiť v Nitrianskom kraji.

Pre tých, ktorí kalkulujú s výhodnejšou cenou nehnuteľností v prihraničných oblastiach, prichádza tiež zlá správa. V susednom Maďarsku vzrástli ceny bytov a domov v prvom kvartáli tohto roka medziročne až o vyše 15 percent, čo je najvyšší rast spomedzi všetkých krajín únie. Veľmi podobne je na tom aj Rakúsko, ktoré vykázalo druhý najvyšší rast, na úrovni 13,4 percenta. Drahšie ako v úvode roka 2015 ale boli aj nehnuteľnosti v Českej republike a Poľsku, a to o 4,5 resp. o 1 percento. Tempo rastu cien rezidenčných nehnuteľností ale bolo v týchto dvoch susedných krajinách nižšie ako na Slovensku. ●

Mať Filipa – kniha o právach duševného vlastníctva

Autor knihy
Michal Romeo
Dvořák a Ing.
Lucia Bocková
(v strede) pri
krste knihy.

Matfilipa.sk je slovenský vzdelávací projekt o duševnom vlastníctve. Jeho hlavným cieľom je vytvorenie pozitívneho vzťahu mládeže k otázkam duševného vlastníctva a osvojenie si zručností pri ochrane svojich vlastných práv, či už priemyselných alebo autorských. Projekt je určený pre mladých ľudí, učiteľov a pracovníkov s mládežou. Všetky výstupy a nástroje projektu matfilipa.sk sú k dispozícii zdarma.

Kniha MAŤ FILIPA mapuje dôležité informácie o duševnom vlastníctve a jednoduchou formou oboznamuje tínedžerov, ale i učiteľov so základmi autorských i priemyselných práv. Pozostáva z teoretickej časti, praktickej časti a viacerých príloh. V prvej časti vysvetľuje pojem duševného vlastníctva a delenie na priemyselné a autorské práva. V praktickej časti sa kniha venuje okrem iného aj ochrane práv duševného vlastníctva a boju proti falšovaniu a pirátstvu. V prílohách sú okrem slovníka pojmov duševného vlastníctva aj najčastejšie otázky k právam duševného vlastníctva či komiksy NoProblemos.

Koncom školského roka sa na Gymnáziu Jura Hronca v Bratislave uskutočnil krst knihy, ktorú vydalo eSlovensko o. z. s podporou Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO) a Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu SR. Autorom je Michal Romeo Dvořák, ktorý publikáciu pripravil z voľne šíriteľných podkladov dodaných organizáciami EUIPO, Ministerstva kultúry SR, Úradu priemyselného vlastníctva SR a Finančného riaditeľstva SR. Grafickým dizajnérom je Ľuboš Gondáš, komiksy NoProblemos pripravili Miro Drobný a Kamila Krkošová.

Prítomných privítal Miro Drobný z eSlovensko o.z. a odovzdal slovo pozvaným hosťom. Pedagógovia a študenti gymnázia Jura Hronca boli následne oboznámení s problematikou ochrany duševného vlastníctva v krátkych prednáškach.

Autor knihy Michal Romeo Dvořák z neziskovej organizácie eSlovensko o.z. vo svojom príhovore vysvetlil podstatu projektu Mať Filipa:

„Duševné vlastníctvo sa podieľa z 39 % na tvorbe hrubého domáceho produktu Európskej únie. Európska komisia dala podnet na zvyšovanie povedomia na túto tému, pretože nie je obsahom formálneho vzdelávania, čiže vzdelávania na školách, respektíve sa k nemu dostávajú študenti až na vysokých školách. Tam sa väčšinou rieši autorská tvorba, na umeleckých školách umelecká (hudba, film, výtvarné umenie), a na technických školách najmä patenty a vynálezy. Povedomie o téme je malé, preto sme sa zamerali práve na stredoškóľakov. V rámci projektu nevznikla len táto kniha, ale aj webový portál, na ktorom sú všetky základné informácie. Projekt je určený pre tvorivých ľudí, ktorí sa venujú tvorbe v akomkoľvek slova zmysle, ale dotýka sa každého z nás.“

Zúčastneným sa následne prihovorila Lucia Bocková z Úradu priemyselného vlastníctva SR. „Duševné vlastníctvo je nehmotný majetok, čiže majetok, ktorý vznikol nejakou tvorivou činnosťou. Podľa práva delíme duševné vlastníctvo na autorské a priemyselné. Základný rozdiel medzi tým je, že autorské práva vznikajú vznikom diela. Keď je dielo vnímateľné zmyslami, automaticky pôvodcovia užívajú autorsko-právnu ochranu (napr. obraz, foto-

grafia, vystúpenie...). Na rozdiel od priemyselných práv, ktoré aby vznikli, je nutné ich registrovať. Autorské práva majú síce svoju legislatívu, je to autorský zákon, ktorý ma na starosti Ministerstvo kultúry, ale nie je to úrad, kde by ste si išli svoje diela zaregistrovať. Pri priemyselných právach je potrebné prísť na ÚPV SR, podať prihlášku, zaplatiť poplatok a musí prebehnúť konanie. Na Úrade priemyselného vlastníctva SR sa dajú okrem patentov chrániť aj dizajny, ochranné známky, či úžitkové vzory.“

Podľa zástupcu Finančného riaditeľstva SR Mariána Haršányho „Falšovanie výrobkov a autorské pirátstvo majú nepriaznivý vplyv nielen na ekonomiku a podnikanie, ale ohrozujú aj zdravie a bezpečnosť všetkých spotrebiteľov. Vzhľadom na to, že celosvetovo sa falšovanie výrobkov rozširuje a negatívny trend narastá, sme veľmi povďační za akúkoľvek propagáciu v oblasti práv duševného vlastníctva. Preto kvitujeme aj to, že sa zrealizoval takýto projekt a bola vydaná kniha Mať Filipa. Súčasťou publikácie je aj zvýšenie povedomia o inštitúciách, ktoré sa na problematike duševného vlastníctva podieľajú, či už na národnej, alebo medzinárodnej úrovni. V tejto súvislosti by som rád spomenul, že významnou mierou na ochrane proti falšovaniu sa podieľa aj Finančná správa SR. V rámci platnej organizačnej štruktúry finančnej správy máme colný odbor na Finančnom riaditeľstve a v rámci tohto odboru Oddelenie ochrany spotrebiteľa a práv duševného vlastníctva, ktoré, ako už z názvu vyplýva, usmerňuje činnosť colníkov v praxi (v oblasti ochrany trhu a spotrebiteľa a v oblasti práv duševného vlastníctva). To znamená že našou prioritnou úlohou je zamedziť prílivu nebezpečného a falšovaného tovaru na územie našej krajiny. Aby som to objasnil, hovoríme o tovare, ktorý je podozrivý z porušovania práv duševného vlastníctva, to sú všetky napodobeniny, pirátsky tovar, fejky.“

O fungovaní Colnej správy, Finančnej správy a o ich postupoch v prípade nahlásenia falzifikátov informovala Henrieta Baková, ktorá vo svojom príhovore spomenula aj konkrétne prípady z praxe.

Tomáš Žáček, spoluautor projektu Ecocapsule, ambasádor a zároveň aj krstný otec knihy Mať Filipa, ju na záver pokrstil spoločne s prednášajúcimi a študentmi energetickým nápojom. *Elena Bobeková, ÚPV SR* ●

Túto stránku sponzoruje

najväčší výrobca stavebných
profilov na Slovensku.

Chcel by som sa opýtať, aké mám možnosti udržať zamestnanca počas výpovednej doby v práci? Ide o zamestnanca, ktorý u nás pracuje štvrtý mesiac, má tesne po skúšobnej dobe. Našiel si inú prácu a chce okamžite odísť. Ja ho však neviem nahraďiť okamžite a potrebujem, aby ostal a pracoval do skončenia výpovednej doby. Výpoveď som mu zatiaľ neprevzal.

Zákon umožňuje výpoveďou skončiť pracovný pomer zamestnávateľovi aj zamestnancovi, musí byť však písomná a doručená, inak je neplatná. Ak dáva výpoveď zamestnanec, nie je povinný uviesť ani dôvod ani dĺžku výpovednej doby a jeho pracovný pomer sa skončí až uplynutím výpovednej doby, dovtedy je povinnosťou zamestnanca vykonávať svoju prácu riadne a podľa pokynov zamestnávateľa. Ako zamestnávateľ máte teda právo požadovať, aby váš zamestnanec ostal v práci a vykonával pridelené úlohy počas výpovednej doby. Na základe údajov, ktoré uvádzate, má výpovednú dobu jeden mesiac a plynúť

začína v prvý deň kalendárneho mesiaca po jej doručení. Keďže ste ju neprevzali, môže vám ju doručiť aj poštou, ale takýto druh obštrukcií, keďže potrebujete, aby pracoval, nie je úplne férový z vašej strany.

Podľa § 62 ods.8 Zákonníka práce, ak zamestnanec nezotrvá počas plynutia výpovednej doby u zamestnávateľa má zamestnávateľ právo na peňažnú náhradu najviac v sume, ktorá je súčinom priemerného mesačného zárobku tohto zamestnanca a dĺžky výpovednej doby, ak sa na tejto peňažnej náhrade dohodli v pracovnej zmluve; dohoda o peňažnej náhrade musí byť písomná, inak je neplatná. V prípade, že nemáte takto ošetrovanú túto peňažnú náhradu, môžete súdom žiadať, aby vám bola priznaná náhrada škody zo strany zamestnanca (vtedy už bývalého), ktorú vám spôsobil svojou neospravedlivenou absenciou.

Ak sa vám stane, že zamestnanec jednoducho nebude chodiť do práce počas výpovednej doby, môžete, ale nemusíte s ním okam-

žite skončiť pracovný pomer pre závažné porušenie pracovnej disciplíny. On síce dosiahne svoje, ale ak bude jeho ďalší zamestnávateľ požadovať pracovný posudok (nie je to nič neobvyklé), nebude sa tento dôvod skončenia pracovného pomeru novému zamestnávateľovi isto páčiť.

Existuje aj možnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru zo strany zamestnanca, ale z vašej otázky takýto prípad nepredpokladám. Jedná sa o tieto situácie: ak podľa lekárskeho posudku nemôže ďalej vykonávať prácu bez vážneho ohrozenia svojho zdravia a zamestnávateľ ho nepreradil do 15 dní odo dňa predloženia tohto posudku na inú pre neho vhodnú prácu, ak mu zamestnávateľ nevyplatil mzdu, náhradu mzdy, cestovné náhrady, náhradu za pracovnú pohotovosť, náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca alebo ich časť do 15 dní po uplynutí ich splatnosti, alebo ak je bezprostredne ohrozený jeho život alebo zdravie.

D. Grznárik

dokončenie zo strany 3

DNES PREDSTAVUJEME: FILIPÍNY

Filipíny čelia enormnému deficitu elektrickej energie. Vláda predpokladá, že v súlade s Národným energetickým plánom z 12/2012 do roku 2030 narastie produkcia o 60% na 26 000 MW, no stále im bude chýbať cca 3 500 MW elektrickej energie.

Filipíny sa však z pohľadu udržateľnosti rastu HDP nemôžu spoliehať len na momentálne rastúcu domácu spotrebu výrobkov a služieb, pretože HDP Filipín, ako pomerne otvorenej ekonomiky, je spolovice tvorený zahraničným obchodom.

Obchodná bilancia Filipín je pravidelne v negatívnych hodnotách. V roku 2015 dosiahla deficit 6 mld. USD. Za prvé štyri mesiace roka 2016 je deficit viac ako 2 mld. USD.

Export tovarov z Filipín za rok 2015 činil 44 mld. USD. Import tovarov v roku 2015 dosiahol 50 mld. USD. Celkový obrat zahraničného obchodu oproti predchádzajúcemu roku poklesol o viac ako 11 %. Hlavné exportné komodity predstavujú elektronika, dopravné prostriedky, stavebné materiály, strojárské výrobky a čerstvé potraviny. Z teritoriálneho prehľadu sa Filipíny vo svojom exporte stále viac orientujú na ázijské krajiny (predovšetkým Japonsko a Čínu), pričom podiel USA ako exportnej destinácie filipínskeho tovaru výrazne klesol.

Na dovoze sa najviac podieľali ropné produkty, automobily a lietadlá, strojné zariadenia, chemikálie a farmaceutické produkty. Naj-

úspešnejšími exportérmi na Filipíny z európskych krajín sú: Nemecko s podielom 3,8%, Holandsko (3%), Veľká Británia (1,26%), Švajčiarsko (0,73%) a Francúzsko (0,69%). Podľa štatistiky Ministerstva obchodu a priemyslu Filipín sa v r. 2015 Slovensko umiestnilo na 83. mieste spomedzi exportérov na Filipíny. Aktuálne majú na celkovom zahraničnom obchode Filipín najväčší podiel: Čína (vrátane Hong Kongu) 16,8%, Japonsko 14,4%, USA 12,8%, Singapur 8,2%, Južná Kórea 6,5%, Taiwan 5,9% a Thajsko 5,2%.

Obchodná spolupráca Slovenska a Filipín začala ihneď po rozdelení Československa, kedy sa nadviazalo na niektoré komodity z predchádzajúcej éry. Žiaľ, viaceré rozhodnutia bývalého vedenia ČSFR sa negatívne podpísali na vývoji slovenského vývozu na Filipíny, ktorý z väčšej časti tvorili vtedy výrobky obranného priemyslu. Stratenú pozíciu získavalo samostatné Slovensko

veľmi ťažko. Dodnes sú obchodné aktivity poznamenané touto skutočnosťou. Avšak naďalej majú obe krajiny záujem o rozvoj vzájomných vzťahov, ktoré sa orientujú najmä na prehlbovanie hospodárskej spolupráce. Vzhľadom na významné postavenie Filipín v rámci hospodárskeho stále silnejúcej ázijsko-tichomorskej oblasti predstavuje táto krajina pre SR i napriek geografickej vzdialenosti partnera, ktorému je potrebné venovať zodpovedajúcu pozornosť.

Tradícia našich vzájomných vzťahov má dlhoročnú históriu a vzájomné vzťahy nie sú zaťažené žiadnymi otvorenými otázkami. Dobrému menu sa tešia na Filipínach predovšetkým slovenské výrobky strojárkeho, chemického, elektrotechnického priemyslu, ale aj produkty potravinárskeho priemyslu. Naše hlavné vývozné komodity sú osobné automobily a priemyselné stroje a zariadenia. Slovenská republika sa snaží získať kontrakty pri budovaní investičných celkov, najmä pri výstavbe elektrární a dodávok energetických zariadení. Možnosti spolupráce sú v oblasti poľnohospodárskej a lesníckej techniky, dodávok montovaných lekárskeho ambulancií vhodných na použitie pri prírodných katastrofách, realizácii projektov v rámci budovania dopravnej infraštruktúry a ekologických projektov (čističky odpadových vôd), záujem je o stavebné a banské stroje.

Bratislavská regionálna komora SOPK ponúka podnikateľom v rámci svojich aktivít konferencie, semináre, workshopy a tréningy:

20. september 2016

Klub Platformy Žena v podnikaní

Ako podnikateľ či pracovať popri materskej dovolenke a rodičovskej dovolenke

Lektorka: Jaroslava Lukačovičová

21. september 2016

Finančný manažment pre nefinančníkov z pohľadu firmy - ako rozumieť finančným výkazom a iným číslam z účtovníctva

Lektor: Ing. Peter Andrišín

28. september 2016

Obchodné zručnosti

Lektorka: PhDr. Ľubica Mižičková

29. september 2016

Ochrana duševného vlastníctva firmy (seminár a individuálne konzultácie)

Lektori: Úrad priemyselného vlastníctva

4. október 2016

Právne aspekty zamestnania cudzincov a vysielania zamestnancov

Lektorka: JUDr. Zuzana Lenzová, LL.M.

11. október 2016

Nové civilné kódexy

Lektorka: JUDr. Katarína Kováčová

12. október 2016

Firemná kultúra

Lektorka: Jana Droessler

18. október 2016

Nový európsky právny rámec v oblasti ochrany osobných údajov a jeho dopad na slovenskú legislatívu

Lektor: Branislav Cigánik

20. október 2016

Trestnoprávna zodpovednosť právnických osôb v praxi

Lektorky: JUDr. Lucie Schweizer, Mgr. Sylvia Szabó

25. október 2016

Projektový manažment

Lektor: Peter Minárik

Zahraničné aktivity

6. – 11. september 2016

Obchodná misia do Šanghaja

27. september 2016

Okrúhly stôl – podnikanie a obchodné príležitosti v Nikaragve

13. september 2016

Okrúhly stôl – prezentácia a obchodné príležitosti Mali

28. - 30. september 2016

Obchodná misia do Albánska

október 2016

Konzultačný deň o podnikaní v Bulharsku

BOJUJEME ZA VÁS

SOPK posúdila v rámci legislatívnej činnosti tieto návrhy zákonov:

- Návrh zákona o niektorých pravidlách uplatňovania nárokov na náhradu škody vzniknutej porušením práva hospodárskej súťaže, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov;
- Návrh zákona o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov. v čl. II navrhovaného zákona sa novelizuje Trestný zákon a zavádza nový trestný čin „Manipulácia s trhom“;
- Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 442/2012 Z. z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní v znení zákona č. 359/2015 Z. z. a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 359/2015 Z. z. o automatickej výmene informácií o finančných účtoch na účely správy daní a o zmene a doplnení niektorých zákonov“;
- Návrh zákona o predkladaní správy o výsledkoch činnosti útvaru riadenia rizík poisťovne, na ktorú sa uplatňuje osobitný režim;
- Návrh Zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 235/2012 z. Z. O osobitnom odvode z podnikania v regulovaných odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

SOPK pripravila stanovisko tiež k:

- Nariadeniu vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 349/2009 Z. z. o najväčších prípustných rozmeroch vozidiel a jazdných súprav, najväčších prípustných hmotnostiach vozidiel a jazdných súprav, ďalších technických požiadavkách na vozidlá a jazdné súpravy v súvislosti s hmotnosťami a rozmermi a o označovaní vozidiel a jazdných súprav v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 439/2013 Z. z.;
- Národnej politike zavádzania infraštruktúry pre alternatívne palivá v podmienkach Slovenskej republiky. dg

Podnikateľská misia do Dánska

Bratislavská regionálna komora SOPK pripravuje v termíne 2. až 6. novembra podnikateľskú misiu do Dánska, ktorá sa uskutoční na pozvanie dánskych partnerov. Počas pobytu v krajine sú pripravené stretnutia s členmi Konfederácie dánskeho priemyslu v Kodani a následne s podnikateľmi z oblasti mesta Aarhus (Jutsko). V oboch prípadoch budú pre slovenských účastníkov misie zorganizované B2B rokovania s potenciálnymi lokálnymi partnermi. Pozvánky na misiu, s podrobným programom a finančnými záležitosťami bude komora posilať podnikateľskej verejnosti v priebehu septembra.

Viete že...?

...Európska komisia spúšťa štít na ochranu osobných údajov medzi EÚ a USA („Privacy Shield“), ktorého cieľom je poskytovanie väčšej ochrany pri transatlantickej výmene údajov?

Dňa 12. júla 2016 Európska komisia vydala vykonávacie rozhodnutie podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 95/46/ES o primeranosti ochrany poskytovanej štítom na ochranu osobných údajov medzi EÚ a USA (tzv. Štít na ochranu osobných údajov medzi EÚ a USA, označený ako „EU – U.S. Privacy Shield“). Rozhodnutie sa stalo účinným dňom vydania. Prenosy osobných údajov do USA je tak možné uskutočniť v súlade s vyššie uvedeným rozhodnutím Európskej komisie a za podmienok stanovených v ust. § 31 ods. 1 zákona č. 122/2013 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Nový štít chráni osobné údaje Európanov v prípade ich prenosu do Spojených štátov a podnikom prináša právnu zrozumiteľnosť a istotu. dg

20. 09. 2016, utorok

- registračná povinnosť pre DPH pre zdaniteľnú osobu, ktorá má sídlo, miesto podnikania alebo prevádzkareň v tuzemsku alebo ak nemá také miesto, ale má bydlisko v tuzemsku alebo sa v tuzemsku obvykle zdržiava, v prípade, ak obrat za najviac 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov dosiahol hodnotu 49 790 eur.

26. 09. 2016, pondelok, namiesto 25. 09. 2016, nedeľa

- povinnosť podať daňové priznanie k dani z pridanej hodnoty platiteľom dane a v rovnakej lehote zaplatiť daň ak je zdaňovacím obdobím kalendárny mesiac,
- povinnosť podať elektronickými prostriedkami súhrnný výkaz za predchádzajúci mesiac pre platiteľa DPH, ktorý dodal tovar s oslobodením z tuzemska do iného členského štátu osobe identifikovanej pre daň v inom členskom štáte alebo premiestnil tovar oslobodený od dane do iného členského štátu na účely svojho podnikania alebo ktorý sa zúčastnil na trojstrannom obchode ako prvý odberateľ,
- povinnosť podať elektronickými prostriedkami súhrnný výkaz za predchádzajúci mesiac pre daňového zástupcu Daňového úradu Bratislava,
- povinnosť podať daňové priznanie k DPH za predchádzajúci mesiac pre osoby, ktoré nie sú platiteľmi DPH, ak im vznikla povinnosť platiť daň podľa § 69 zákona o DPH a splatnosť vlastnej daňovej povinnosti,
- povinnosť podať kontrolný výkaz elektronickými prostriedkami za každé zdaňovacie obdobie, za ktoré je povinný podať daňové priznanie, do 25 dní po skončení zdaňovacieho obdobia,
- povinnosť podať colnému úradu daňové priznanie k dani z alkoholických nápojov za predchádzajúci kalendárny mesiac platiteľom dane, ktorý v rámci podnikania opakovane prijíma alkoholický nápoj v pozastavení dane z iného členského štátu, prevádzkovateľom liehovárníckeho závodu na pestovateľské pálenie ovocia a malým samostatným pivovarom a v rovnakej lehote zaplatiť daň,

- povinnosť pre držiteľa oprávnenia na distribúciu spotrebiteľského balenia liehu v daňovom voľnom obehú oznámiť colnému úradu elektronicky údaje podľa § 54 ods. 15 zákona o spotrebnej dani z alkoholických nápojov za predchádzajúci kalendárny mesiac,
- povinnosť podať colnému úradu daňové priznanie k dani z tabakových výrobkov za predchádzajúci kalendárny mesiac platiteľom dane, ktorý v rámci podnikania opakovane prijíma tabakové výrobky v pozastavení dane z iného členského štátu, a v rovnakej lehote zaplatiť daň,
- povinnosť oznámiť colnému úradu množstvo cigariet uvedených do daňového voľného obehú na území SR za predchádzajúci kalendárny mesiac,
- povinnosť pre platiteľa a prevádzkovateľa daňového skladu, oprávneného príjemcu, ktorý opakovane prijíma minerálny olej v pozastavení dane z iného členského štátu podať colnému úradu daňové priznanie a zaplatiť daň,

30. 09. 2016, piatok

- splatnosť mesačného preddavku na daň z motorových vozidiel vo výške 1/12 predpokladanej ročnej daňovej povinnosti, ak tá u jedného správcu dane presiahne 8 300,- eur,
- splatnosť štvrtročného preddavku na daň z motorových vozidiel vo výške 1/4 predpokladanej ročnej daňovej povinnosti, ak tá u jedného správcu dane presiahne 700,- eur a nepresiahne 8 300,- eur,
- splatnosť mesačného preddavku na daň z príjmov právnických osôb a fyzických osôb u daňovníka, ktorého daň vypočítaná za predchádzajúce zdaňovacie obdobie presiahla 16 600 eur. Výška preddavku je 1/12 z vypočítanej daňovej povinnosti,
- splatnosť štvrtročného preddavku na daň z príjmov právnických osôb a fyzických osôb u daňovníka, ktorého posledná známa daňová povinnosť presiahla 2 500,- eur a nepresiahla 16 600 eur, vo výške 1/4 poslednej známej daňovej povinnosti,
- predložiť miestne príslušnému správcovi dane prehľad o zrazených a odvedených

preddavkoch na daň z príjmov zo závislej činnosti, ktoré zamestnancom vyplatil, o zamestnaneckej prémii a o daňovom bônuse za predchádzajúci mesiac.

Do výplatného termínu

- odvod preddavku na poistné na verejné zdravotné poistenie plateného zamestnancom a zamestnávateľom,
- odvod poistného na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti, úrazové poistenie, garančné poistenie, poistného do rezervného fondu solidarity a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, ktoré odvádza zamestnávateľ.

Do 5 dní po výplatnom termíne

- odvod preddavkov na daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti znížených o úhrn daňového bonusu,
- prevod finančných prostriedkov mesačného prídelu do sociálneho fondu.

10. 10. 2016, pondelok, namiesto 08. 10. 2016, sobota

- odvod poistného na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti (dobrovoľné), poistného do rezervného fondu solidarity a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za samostatne zárobkovo činnú osobu a dobrovoľne poistenú osobu
- odvod preddavku na poistné na verejné zdravotné poistenie za samostatne zárobkovo činnú osobu
- preddavok na poistné platiteľa dividend za poistenca, ktorý má príjem z dividend.

17. 10. 2016, pondelok, namiesto 15. 10. 2016, sobota

- odvod sumy na zabezpečenie dane z príjmov fyzických osôb a právnických osôb za predchádzajúci mesiac a oznámenie správcovi dane v súlade s rozhodnutím správcu dane,
- odvod dane z príjmov vyberanej zrážkou za predchádzajúci mesiac, predložiť výkaz o zrazení a odvedení dane a zaplatiť daň.

VZ

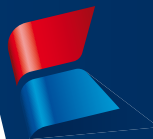
CHRÁNIME VŠETKO, NA ČOM ZÁLEŽÍ

SO ŠIROKOU PONUKOU NAŠICH POISTENÍ:

- Poistenie motorových vozidiel
- Poistenie majetku
- Životné poistenie
- Poistenie podnikateľov
- Poistenie miest a obcí
- Úrazové poistenie
- Cestovné poistenie

www.kpas.sk | Infolinka 0800 11 22 22

**KOMUNÁLNA
POIŠŤOVŇA**

VIENNA INSURANCE GROUP

Pre všetko, na čom záleží